

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3409/2023. (X. 11.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Bfv.I.274/2021/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Molnár Csaba ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján – a Gyulai Törvényszék 14.B.324/2017/113. számú ítéletére és a Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítéletére is kiterjedően – a Kúria Bfv.I.274/2021/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszban írtak és az ügy előzményei az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [3] 2.1. A Gyulai Törvényszék – hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban – a 2019. március 28-án kelt, 14.B.324/2017/113. számú ítéletével bűnösnek mondta ki az indítványozót (az alapügy I. rendű terheltjét) 3 rendbeli társtettesként elkövetett áru hamis megjelölése büntetében, társtettesként elkövetett engedély nélküli külkereskedelmi tevékenység büntetében, 3 rendbeli társtettesként elkövetett rossz minőségű termék forgalomba hozatala büntetében, valamint folytatólagosan, társtettesként elkövetett pénzmosás büntetében. A bíróság az indítványozót – mint bűnszervezetben elkövetőt, halmazati büntetésül – hét év fegyházbüntetésre, hét év közügyektől eltiltásra és pénzbüntetésre ítélte. Az elsőfokú bíróság valamennyi terhelt, így az indítványozó esetében is, a büntetés kiszabása során nyomatékos enyhítő körülményként értékelte a jelentős időmúlást.
- [4] Az eljárás során az indítványozó terhelttársa (az alapügy VI. rendű terheltje) a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 279. § (3) és (4) bekezdése szerint a bíróság felhívása alapján előzetesen bejelentette, hogy a tárgyaláson nem kíván részt venni. A bíróság ezért őt nem, csak védőjét idézte a bejelentését követő határnapokra. A VI. rendű terhelt az elsőfokú eljárás alatt, 2018. július 1. napján hatályba lépett új büntetőeljárásról szóló törvény – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) – 430. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján is megerősítette, hogy lemond a tárgyaláson való jelenlét jogáról.
- [5] A 2018. november 7-én tartott tárgyaláson az indítványozó nem jelent meg, a védője által csatolt nyilatkozattal ő is lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról, amelyet a bíróság végzésével elfogadott. A VI. rendű terhelt védője ezen a tárgyaláson jelezte, hogy védence az I. és az V. rendű terhelt vallomásával kapcsolatban észrevételeket kíván tenni. A bíróság ezt követően az indítványozót a tárgyaláson való jelenlétre kötelezte bizonyítási cselekmény elvégzésének szükségességére tekintettel [Be. 428. § (2) bekezdés a) pontja], és idézte a 2019. február 6-ára kitűzött tárgyalásra, ahol sor került az V. rendű terhelttel történő szembesítésére. Ezt követően, ugyanezen a tárgyaláson a VI. rendű terhelt védője csatolta védence írásban tett nyilatkozatát, amelyben a bizonyítással kapcsolatos észrevételt tett, ebben azonban kifejezetten kinyilvánította, hogy a továbbiakban sem nyilatkozni, sem kérdésekre válaszolni nem kíván. Az észrevételek felolvasását követő rövid iratismertetés után

a bíróság a bizonyítási eljárást befejezettnek nyilvánította, és megkezdődtek a perbeszédék, amelyek közben az indítványozó a bíróság engedélyével ismételt lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról, és elhagyta a tárgyalótermet. A bíróság így sem őt, sem a VI. rendű terheltet a még hátralévő két tárgyalási napra – 2019. március 8-án a perbeszédék megtartásának folytatására, 2019. március 28-án pedig a határozat kihirdetésére került sor – nem idézte.

- [6] Az indítványozó védője az elsőfokú döntéssel szemben benyújtott fellebbezésében egyebek mellett hivatkozott arra, hogy a VI. rendű terheltet idézni kellett volna a tárgyalásokra azt követően, hogy védője jelezte az észrevételezési szándékát. E mulasztás olyan eljárási szabálysértés, amely álláspontja szerint feltétlen hatályon kívül helyezési ok. A másodfokon eljáró Szegedi Ítéltábla a hivatkozott eljárási szabálysértéssel kapcsolatban akként foglalt állást, hogy csak az észrevételek benyújtását követő tárgyalási napokra (2019. február 6-át követően) kellett volna idézni a VI. rendű terheltet. Megállapította, hogy a bíróság az ezt követő tárgyalásokat olyan személy távollétében tartotta meg, akinek jelenléte a Be. 428. § (1) bekezdése alapján kötelező lett volna. Értékelte azonban, hogy az észrevételek csatolását és ismertetését követően már nem vett fel bizonyítást a bíróság, ezért arra a következtetésre jutott, hogy az eljárási szabálysértés nem hatott ki az ügy érdemére. A másodfokú bíróság a 2020. október 1-jén meghozott Bf.II.563/2019/34. számú ítéletével az indítványozóval szemben kiszabott fegyházbüntetést – az elsőfokú ítélet kihirdetését követő további időmúlásra tekintettel – hat évre enyhítette, egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [7] Az indítványozó ezt követően felülvizsgálati indítvánnyal fordult a Kúriához. Arra hivatkozott, hogy a bíróságok törvénysértően állapították meg az üzletszerűséget mint minősítő körülményt, és a bünszervezeti minősítés is téves. A Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontjában foglalt felülvizsgálati ok alapjául azt jelölte meg, hogy a VI. rendű terhelt két olyan tárgyalási napon is távol maradt, amelyeken a részvétele kötelező lett volna, ezáltal kérdezési, észrevételezési joga csorbult.
- [8] A Legfőbb Ügyészség az indítványozó javára benyújtott felülvizsgálati indítványt részben kizártak, részben alaptalannak tartotta. Rámutatott, hogy a felülvizsgálati jogosultság konkrét terheltre vonatkozik, és ehhez kötött a Kúria felülvizsgálati és döntési jogköre is. Erre figyelemmel az indítványozó javára benyújtott felülvizsgálati indítványnak a VI. rendű terhelt személyéhez kapcsolódó – a Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontjára alapított –, abszolút eljárási szabálysértésre történő hivatkozása nem képezheti az alapját.
- [9] A Kúria a jogerős ügydöntő határozatot hatályában fenntartotta. Végzésének indokolásában kifejtette, hogy a megállapított tényállás a másodfokú bíróság általi kiegészítésekkel, helyesbítésekkel együtt irányadó a felülvizsgálati eljárásban is. Erre tekintettel az indítványozó védőjének a jogerős ítélet megalapozottságát, az abban megállapított tényállást és annak elemeit vitató részében a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt. Ugyanezt állapította meg a Kúria a terhelttárs távollétében történő eljárásra való hivatkozás kapcsán is, rámutatva, hogy a felülvizsgálati okra az indítványozó javára nem, csak a távolmaradt terhelttárs javára van helye felülvizsgálatnak. Ezzel kapcsolatosan a Kúria megállapította: a VI. rendű terhelt észrevételeinek tartalma alapján az a következtetés vonható le, hogy nyilatkozatát a tárgyaláson való jelenlét jogáról történő ismételt lemondásnak kell tekinteni. Minderre figyelemmel a jelenléte továbbra sem volt kötelező a tárgyalásokon, így szabályszerűen járt el az elsőfokú bíróság, amikor távollétében tartott tárgyalást, és fejezte be az ügyet. A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Be. 431. § (3) bekezdését, amikor az „ismételt lemondást” végzés meghozatala nélkül, hallgatólagosan fogadta el, de ez nem felülvizsgálatot eredményező eljárási szabálysértés még a VI. rendű terhelt esetében sem, így felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat. Minderre tekintettel a Kúria az indítványozó érdekében benyújtott felülvizsgálat tekintetében törvénysértést nem állapított meg.
- [10] 2.2. Az indítványozó a Kúria végzésével szemben – az elsőfokú és a jogerős ítéletre is kiterjedő hatállyal – az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be annak alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve.
- [11] Az indítványozó álláspontja szerint nem felel meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás követelményének az, ha a Kúria az elsőfokú bíróság által törvénysértően (olyan személy távollétében, akinek jelenléte kötelező) megtartott tárgyalások kapcsán akként foglalt állást, hogy a terhelt távollétének engedélyezéséről a bíróság „hallgatólagosan hozott végzést”. A Kúria az elkövetett abszolút eljárási szabálysértést tévesen ítélte meg, s tekintette olyannak, mint aminek a jelentősége csupán az alakszerű határozat meghozatalának hiányában nyilvánult meg, legalizálva ezzel a terhelttárs jogszerűtlen távolmaradását, amely a Be. 608. § (1) bekezdés *d)* pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezési ok. Érvelése alátámasztásaként hivatkozott a Legfőbb Ügyészség átiratában foglaltakra, amely szerint ezen oknál fogva az ítélet hatályon kívül helyezésének és az eljárás megismétlésének lett volna helye. Meglátása szerint azonban – szemben az ügyészség álláspontjával – ezen hatályon kívül helyezési ok nemcsak a VI. rendű terhelt, hanem valamennyi terhelttárs, köztük az indítványozó esetében is fennáll.

- [12] A VI. rendű terhelt törvénysértő távolmaradása miatt az indítványozó nem élhetett a jogszabályban biztosított kérdésfeltevés jogával és a szembesítés lehetőségével, amely sértette a tisztességes eljáráshoz való jogát.
- [13] Az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joga sérelmét abban látja az indítványozó, hogy az ellene folyamatban volt büntetőeljárás megindulásától a jogerős ítélet kihirdetéséig nyolc év telt el. Álláspontja szerint az eljárás tárgyát képező legsúlyosabb büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmény esetében is a büntetőeljárás elévülési időt meghaladó elhúzódására kizárólag a hatóság mulasztása miatt került sor. Sérelmezte továbbá, hogy az ő és VI. rendű terhelttársa felülvizsgálati indítványának egyesítéséről a Kúria nem tájékoztatta.
- [14] Ugyancsak a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állítja az indítványozó arra hivatkozva, hogy bár a megismételt eljárásban a hatályon kívül helyezést megelőzően első fokon eljáró bíró már rendelkezett az Országos Bírói Hivatal elnöke általi kijelöléssel, de a Gyulai Törvényszék ügyelosztási rendje szerint az ügy tárgyát képező gazdasági bűncselekmények tárgyalására nem volt kijelölve, emiatt sérült a törvény által felállított bírósághoz (törvényes bíróhoz) való joga.
- [15] Az indítványozó az Abtv. 61. § (1) bekezdésére hivatkozva kérte az Alkotmánybíróságot a jogerős döntés végrehajtásának felfüggesztésére.
- [16] 2.3. Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az indítványozó terhelttársai (az alapügy III. és IV. rendű terheltje) ugyancsak alkotmányjogi panasszal támadták meg a jelen ügyben is megsemmisíteni kért Szegedi Ítéltábla Bf.II.563/2019/34. számú ítéletét a törvényes bíróhoz való jog sérelmét állítva az előzőekben kifejtett indokok alapján. Az Alkotmánybíróság az indítványt a 3070/2022. (II. 25.) AB határozatával (a továbbiakban: Abh1.) elutasította.
- [17] Az Alkotmánybíróság beszerezte a büntetőügy panasz elbírálása szempontjából releváns iratait.

II.

- [18] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.”

- [19] 2. A Be. érintett rendelkezései:

„430. § (1) A vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról a vádemelés után bármikor lemondhat, ha

a) védővel rendelkezik, és

b) a védőt megbízza a kézbesítési megbízotti feladatok ellátásával.

[...]

(7) Ha a vádlott a tárgyaláson való jelenlét jogáról lemondott és őt a bíróság nem kötelezte a tárgyaláson való jelenlétre, a tárgyalást a vádlott távollétében is meg kell tartani. Ebben az esetben a bíróság az eljárást a meg nem jelent vádlottal szemben befejezheti.”

„431. § (1) A vádlott az ügydöntő határozat kihirdetéséig bejelentheti, hogy a tárgyaláson jelen kíván lenni, a bejelentés bírósághoz érkezésekor a 430. § (1) bekezdésében meghatározott nyilatkozat hatályát veszti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti bejelentésnek kell tekinteni, ha a vádlott olyan nyilatkozatot tesz, amely értelmében a tárgyalás, illetve a bizonyítás lefolytatását, egyes bizonyítási eszközök megvizsgálását közvetlenül figyelemmel kívánja kísérni vagy abban tevőlegesen részt kíván venni, különösen, ha vallomást vagy észrevételt kíván tenni, továbbá akkor is, ha vallomást vagy észrevételt tesz.

(3) Ha a vádlott bejelentette, hogy a tárgyaláson jelen kíván lenni, utóbb a tárgyaláson való jelenlét jogáról ismételten csak a bíróság engedélyével mondhat le. Az engedélyezés tárgyában hozott végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.”

III.

- [20] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi feltételeknek.

- [21] Az indítványozó meghatalmazással eljáró jogi képviselője az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 30. § (1) bekezdés első fordulata szerint megállapított határidőn belül nyújtotta be. Az indítványozó az alkotmányjogi panasz benyújtására jogosult, mivel az alapügyben terhelt volt, ami érintettségét megalapozza.
- [22] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet érdemben vizsgálta, ezért a kúriai határozat az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, és azon keresztül az első- és másodfokú határozat is vizsgálható. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság végzésével szemben nincs helye jogorvoslatnak. Erre figyelemmel az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [23] 2. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerint alkotmányjogi panasz az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának megsértése esetén nyújtható be. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz, így az indítvány e körben is teljesíti a törvényi feltételt.
- [24] 2.1. A továbbiakban vizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy az indítvány megfelel-e a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozói jogosultságot megalapozza; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntéseket; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését; valamint kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági döntések alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat.
- [25] 2.2. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja alapján a kérelem akkor határozott, ha megfelelő indokolást tartalmaz arra nézve, hogy a kifogásolt bírói döntés miért és mennyiben ellentétes az Alaptörvény indítványban megjelölt rendelkezésével. Ezen feltétel teljesülésének vizsgálata kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, mennyiben sértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, hogy őt a Kúria az egyesítő végzésről nem tájékoztatta.
- [26] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ilyen indokolás hiányában az indítvány nem alkalmas érdemi elbírálásra {lásd: 3201/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [16]; 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]}, így a panasz ezen része nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában előírt feltételnek, így e tekintetben érdemi vizsgálatra nem volt lehetőség.
- [27] 2.3. Az Abtv. 31. § (2) bekezdése szerint, ha egy ügyben alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanabban az ügyben érintett indítványozó által, azonos jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozva alkotmánybírósági eljárásnak nincs helye. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróságnak – tekintettel az Abh1.-re – abban kellett döntenie, hogy az indítvány az Abtv. 31. § (2) bekezdése alapján ítélt dolognak (*res iudicata*) minősül-e a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosultságát képező törvényes bíróhoz való jog tekintetében. Miután az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában érdemben bírálta el az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt, amely a jelen ügyben benyújtott indítvánnyal egyező bírói döntést, az Alaptörvény ugyanazon rendelkezésének megsértésére és azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva támadott, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező törvényes bíróhoz való jog vonatkozásában ítélt dolog állapítható meg, amely így e tekintetben az Alkotmánybíróság érdemi vizsgálatának akadályát képezte.
- [28] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz akkor fogadható be, ha a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét támasztja alá vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [29] E feltételt vizsgálva felmerült annak a kételye, hogy a terheltárs távollétében megtartott tárgyalás a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet eredményezett, amely sértette az indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, mert nem élhetett a jogszabályban biztosított kérdésfeltevés és a szembesítés lehetőségével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa a 2023. április 18. napján tartott ülésén az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [30] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [31] 1. Az indítványozó kifogásai közül érdemi alkotmányossági vizsgálat tárgyát képezheti az a kérdés, sérült-e a tisztességes eljáráshoz való joga a terhelttársának távolmaradása miatt. Az indítványozó ezzel kapcsolatos kifogásának lényege, hogy sem ő, sem terhelttársai nem élhettek a törvényben biztosított kérdésfeltevés jogával és a szembesítés lehetőségével.
- [32] 2. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos álláspontját elvi jelentőséggel először a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze, amelyet későbbi döntéseiben továbbfejlesztett [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.]. Az Alkotmánybíróság rögzítette: a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek együttes figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes. Az Alaptörvény hatálybalépése után az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [33] 2.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően csak a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát végzi, nem minősül a rendes bíróságok felülbírálati fórumának, az alkotmányjogi panasszal kapcsolatos hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja. Önmagukban a bíróságok által előidézett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; lásd hasonlóan: 3080/2018. (III. 5.) AB határozat, Indokolás [17]]
- [34] 2.2. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint tehát nem minden eljárásjogi szabálysértés eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését. Egy eljárás tisztességességét esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével. A jelen ügy kapcsán sem képezi az Alkotmánybíróság eljárásának tárgyát szakjogi kérdések megítélése, így, ha történt is eljárás szabálysértés, az Alkotmánybíróság csak azt vizsgálhatja, hogy az kihatott-e a bírói döntésre, annak alaptörvény-ellenességét eredményezheti-e.
- [35] 2.3. Általánosságban kimondható, hogy a büntetőeljárásban a terhelttárs távollétében tartott tárgyalás alkalmas lehet a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésére. A terhelte számára alapvető fontosságú, hogy az ellene folyó büntetőeljárás bármely szakaszában kifejthesse álláspontját, élhessen az őt megillető eljárási jogok közül a kérdezési, észrevételezési, szembesítés indítványozására vonatkozó jogával [lásd: Be. 3. § (1) bekezdés, 39. § (1) bekezdés g) pontja, 185. § (1) bekezdés b) pont, 211. § (1) bekezdés, 519. § (1) bekezdés].
- [36] 3. Annak megállapítása érdekében, hogy az indítványozó által állított alapjog-korlátozásra sor került-e, szükséges az ügy releváns tényeinek megismerése és figyelembevétele, amely azonban nem jelenti azt, hogy az Alkotmánybíróság a bizonyítékok újraértékelését vagy a bíróság által megállapított tényállás felülvizsgálatát végezné el [lásd hasonlóan: 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [38]]. Az Alkotmánybíróság a büntetőügy beszerzett releváns iratainak tartalmát is figyelembe véve, a fent bemutatott elvek és gyakorlata tükrében az alapügy alábbi vonatkozásait emeli ki.

- [37] Az indítványozó által hivatkozott eljárási szabályszegés a hatályon kívül helyezés folytán megismételt elsőfokú eljárás végén, a bizonyítási eljárás befejezését közvetlenül megelőzően következett be. A VI. rendű terhelt észrevételeinek csatolását és ismertetését követően a tárgyaláson jelenlevő indítványozó és védője sem tett észrevételt az elhangzottakra, nem jelezték, hogy a VI. rendű terheltnek kérdést intéznének, idézésére – szembesítés érdekében – indítványt nem tettek, és ezen jogaikkal sem az ezt követő két tárgyaláson, sem a tárgyalási határnapok közti időben írásban nem éltek. Az indítványozó a terhelttársa észrevételeinek ismertetését követően a bíróság engedélyével ismételen lemondott a tárgyaláson való jelenlét jogáról, a hátralévő határnapokon nem jelent meg, a perbeszédet nem kívánta figyelemmel kíséreni, az utolsó szó jogán sem kívánt nyilatkozni. Ezen eljárási jogosultságok gyakorlása lehetőséget biztosított volna számára, hogy észrevételeit, indítványait megtegye. Védője perbeszédében sem sérelmezte az alkotmányjogi panaszban kifogásolt eljárási szabálysértést, a határozathirdetésen maga sem jelent meg.
- [38] A fent írtak alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozónak lehetősége volt arra, hogy eljárási jogait gyakorolva élhessen a kérdezés, illetve szembesítésre vonatkozó indítványtételi jogával, ezzel azonban saját akaratából nem élt. Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga e vonatkozásban nem sérült.
- [39] 4. Az Alkotmánybíróság az eljárás észszerű időn belüli befejezésének követelményével kapcsolatos gyakorlatát a 2/2017. (II. 10.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) ekképpen foglalta össze: „Az Alaptörvény hatálybalépése után lehetőség nyílt arra, hogy az indítványozók az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszaikban az annak alapjául szolgáló bírósági eljárás elhúzódására és emiatt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joguk megsértésére hivatkozzanak. Az Alkotmánybíróság azonban ezen alapjogi részjogosítvány sérelmére alapozott panaszokat általában visszautasította. Ennek egyik indoka az volt, hogy az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Abban az esetben tehát, ha a bírósági eljárás elhúzódása nem hatott ki az ügyben hozott bírói döntés érdemére, akkor az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt nem fogadta be {pl. 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]}. [...] Az Alkotmánybíróság rögzítette azt is, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként a tisztességes eljáráshoz való jog részelemét képező észszerű határidőn belüli elbírálás alaptörvényi rendelkezéséhez kapcsolódó alapjogvédelmi feladatát nem tudja hatékonyan ellátni {3024/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [20]}. Nem áll ugyanis az Alkotmánybíróság rendelkezésére olyan törvényi lehetőség, amelynek alkalmazása révén egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódásából eredő következményeket enyhíteni vagy orvosolni tudná. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján folytatott eljárásban az alkotmányjogi panasz alapján megállapíthatja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét abból az okból, hogy nem felel meg az észszerű határidőn belüli elbírálás követelményének, és ekkor az Abtv. 43. § (1) bekezdése szerint a bírósági határozatot meg kell semmisítenie. A támadott határozat megsemmisítése azonban nem alkalmas minden esetben arra, hogy az eljárás elhúzódásából eredő sérelmeket orvosolja, és azt is eredményezi, hogy a már indokolatlanul hosszúra nyúlt eljárás tovább folytatódik és tovább elhúzódik.” (Indokolás [54], [56])
- [40] Az Abh2. rámutatott arra is, hogy a büntetőjog büntetési rendszerében a szankció meghatározásának a joga megoszlik a jogalkotó és a jogalkalmazó között. A büntetőbíróságok következetes gyakorlata szerint az elhúzó büntetőeljárások vonatkozásában enyhítő körülménynek számít a büntetés kiszabás során az időmúlás. Ennek az enyhítő körülménynek az értékelése a büntetés mértékének csökkentését eredményezi, ha a terhelt indokolatlanul hosszú ideig állt a büntetőeljárás hatálya alatt. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az elhúzó büntetőeljárás miatt bekövetkező alaptörvény-ellenesség orvosolható a büntetés kiszabás során. Amennyiben az ítélet indokolásából megállapítható, hogy a bíróság az eljárás elhúzódására tekintettel a terheltet a büntetés kiszabása során valamilyen „kedvezményben részesítette”, vagyis az időmúlásra, az eljárás elhúzódására tekintettel enyhébb büntetést szabott ki, vagy a büntetés helyett intézkedést alkalmazott, akkor a terhelt az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jogának a megsértésére a továbbiakban megalapozottan nem hivatkozhat (Indokolás [84]–[88]).
- [41] A Gyulai Törvényszék ítéletének indokolása szerint a bíróság valamennyi terhelt esetében nyomatékos enyhítő körülményként értékelte a jelentős időmúlást (lásd: Gyulai Törvényszék ítélete, 125. oldal). A Szegedi Ítéltábla indokolásában pedig az Abh2.-re is hivatkozva tovább enyhítette az indítványozó és társai büntetését az elsőfokú ítélet kihirdetése óta bekövetkezett további jelentős időmúlásra tekintettel (lásd: Szegedi Ítéltábla ítélete, Indokolás [93]).

- [42] A fent kifejtettek tekintettel az indítványozó alappal nem hivatkozhat az eljárás észszerű időn belüli befejezéséhez való jogának megsértésére. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozónak az eljárás észszerű időn belül történő befejezéséhez való joga sem sérült.
- [43] 5. Az előbb kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Az Alkotmánybíróság döntésének tartalmára tekintettel a jogerős döntés felfüggesztése iránti kérelemről külön határozni nem kellett.

Budapest, 2023. szeptember 26.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Réka s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2110/2022.

